

Pronásledování v soudobých podmínkách

Při konečném rozdrčení nepřítele má velký význam jeho úspěšné pronásledování. Zkušenosti z minulých válek ukázaly, že ustupující nepřítel má možnost uspořádat vlastní vojska a po jejich zesílení zálohami z hloubky znovu se postavit na odpor, anebo přejít do protioťoku. Význam pronásledování byl často zdůrazňován i v minulosti. Již velký ruský vojevůdce A. Suvorov poukazoval na jeho důležitost při dovršení úspěchu a z novější historie je znám výrok Bedřicha Engelse „... Čím energičtější pronásledování, tím rozhodnější vítězství.“

Ve Velké vlastenecké válce byly mnohé operace dovršeny rozdrčením německo-fašistických vojsk v rámci pronásledování. Sovětská armáda ukázala vzor rozhodného pronásledování nepřítele. Čím rozhodněji bylo vedeno, tím větších úspěchů se dosahovalo při ničení nepřítele a pronikání do hloubky jeho sestavy.

Ve válce s použitím jaderných zbraní bude mít bojová činnost velmi výrazný manévrový a rozhodný charakter. Bude se rozvíjet velmi nerovnoměrně do hloubky i šířky v širokých pásmech a na velkém prostoru. Zvláště při obchvatu křídel hlavních uskupení nepřítele a pronikání do jejich týlu bude pronásledování častějším jevem, než tomu bylo v minulosti. Přitom je třeba zdůraznit dva momenty:

— použití jaderných zbraní pronásledujícími vojsky jim umožní rychle pro-

niknout do hloubky a vyjít na ústupové cesty nepřítele;

— použití výbušných zátarasů a jaderných zbraní ustupujícími vojsky vyžaduje, aby pronásledující vojska provedla opatření k ochraně před zbraněmi hromadného ničení a k překonávání silně radioaktivně zamořených úseků, pásem ničení a požárů.

Vítězství bude na té straně, která podle situace dokáže promyšleněji použít těchto prostředků a překonávat překážky, vytvořené druhou stranou.

Pronásledování je charakterizováno bojem o vyjítí do boků a týlu ustupujících vojsk, snahou zabránit jim v přechodu do obrany na nové čáře, rozhodnou činností na směrech, rozhodností úderů na ustupující vojska a rozvinutím bojové činnosti do velké hloubky, nepřehledností situace a jejími rychlými změnami, úporností boje o získání času, ne snadností velení a udržování součinnosti, nutností překonávat zničené a zatarasené úseky a složitostí zásobování a odsunu.

Za Velké vlastenecké války přecházela sovětská vojska k pronásledování zpravidla po průlomu taktické hloubky a ovládnutí obranného postavení nepřátelských záloh, když byly rozdrčeny hlavní síly nepřítele, anebo když ztratil taktický výhodné postavení a byl donucen odvést vojska do hloubky. Přitom patřila vedoucí úloha při pronásledování tankovým jed-

notkám a jezdecko-mechanizovaným skupinám v součinnosti s letectvem.

V současných podmínkách může dojít k pronásledování v různých obdobích bojové činnosti, kdy jedna ze stran utrpí takovou porážku, že již nebude schopna odrazit úder a bude donucena vyvést vlastní vojska s cílem přeskupení a organizace obrany na nejdůležitějších směrech na nové čáře, nebo bude-li muset opustit operačně takticky nevýhodnou čáru a konečně v tom případě, kdy zahájí vyvádění svých vojsk za účelem vyhnout se obklíčení.

Pronásledování může být i následkem střetného boje, který byl pro jednu ze stran neúspěšný, v němž její hlavní uskupení utrpělo značné ztráty a bylo donuceno přejít do obrany nebo zahájit odchod. Útočící strana bude za těchto podmínek usilovat o zmaření jakýchkoliv pokusů o přechod do obrany nebo rozhodnou činností s cílem rychle vyjít do boků a týlu a zabránit tak nepříteli v uspořádání sestavy jeho vojsk.

Pronásledování se vede s cílem zničit ustupující vojska dříve než dosáhnou stanovené čáry nebo než se spojí se zálohami z hloubky. Jak ukázala útočná operace 1. a 2. ukrajinského frontu v prostoru řek Jižní Bug a Dněstr v březnu — dubnu 1944, patřil rozhodující úloha při rozhodném pronásledování pohyblivým svazkům. V uvedených bojích pronikaly rychlé svazky na ústupové cesty nepřítel, zmocňovaly se důležitých objektů, čar a přeprav, násilně překonávaly řeky z chodu, zvyšovaly celkové tempo pronásledování a napomáhaly tak k dosažení stanovených cílů. V soudobých podmínkách se mohou plnění podobných úkolů zúčastnit výsadekové jednotky, které jsou schopné ovládnout a ničit přepravy, zvláště důležité objekty a narušit velení.

Pronásledování je v zásadě útok na ustupujícího nepřítel a může být vedeno různými způsoby. Čím hlouběji se útočící vojska vklíní do bojové sestavy ustupujícího nepřítel, tím mnohostrannější bude jejich činnost. Na úsecích, kde ustupujícím jednotkám hrozí obejití a obklíčení, budou pronásledující vojska odrážet protizteče, nebo povedou střetné boje s jednotkami, které kryjí ústup. Tam, kde se krycím jednotkám podaří dočasně udržet ústupové cesty, bude mít pronásledování formu útoku na nepřítel, který spěšně přešel do obrany se současným úsilím o obejití a obchvat krycích jednotek na úsecích, kde se pronásledování úspěšně rozvíjí, jakož i mezerami, které se vytvořily po jaderných úderech.

Hloubka pronásledování, jeho trvání a tempo závisí na cílech bojové činnosti a sestavě ustupujícího uskupení, na použití jaderných zbraní, stavu pronásledujících vojsk, rázu terénu, zátarasech a povětrnostních podmínkách. Ve Velké vlastenecké válce bylo pronásledování vedeno do té doby, pokud vojska měla třeba i nepatrnou převahu nad nepřítel. Na příklad 337. stílečká divize pronásledovala ustupující německá vojska od 5. do 26. března 1944. Za tu dobu překonala v neustálých bojích v období tání vzdálenost 400 km, násilně překročila Jižní Bug a Dněstr, způsobila nepříteli značné ztráty na živé síle, zajala 500 vojáků a důstojníků, zmocnila se 107 tanků a samohybných děl, 2 500 vozidel a jiné kořisti. 269. stílečká divize po zničení nepřátelského uskupení v prostoru Bobrujska v červenci 1944 postoupila při pronásledování ustupujícího nepřítel za 5 dní o 220 km.

Jaderné zbraně, které má k dispozici nadřízený velitel, umožňují zničit nepřítel nenadálým úderem, narušit plánovanou odchod ještě při formování proudů, v průběhu pronásledování zmařit ústupový manévra a způsobit nepřátelským vojskům podstatné ztráty.

Velký význam pro úspěšné pronásledování má jeho nepřetržitost, protože v mnohém napomáhá dokončit rozdrčení ustupujících vojsk a dosáhnout konečných cílů bojové činnosti. Soudobé útvary a jednotky mají větší možnosti v zabezpečení nepřetržitosti pronásledování. Patří sem zvláště možnost použití jaderných zbraní, plná mechanizace a motorizace vojsk, jakož i možnost rozsáhlé účasti letectva ve vedení postupných úderů na ustupující vojska.

Nepřetržitost pronásledování je spojena s jeho vedením ve vysokém tempu. To může být dosaženo předejitím ustupujícího uskupení v uskutečnění jaderných úderů a využití jejich výsledků, jakož i rozsáhlého manévru do mezer a na křídla ustupujících vojsk. Americké velení považuje na příklad za reglementární zásadu rozhodné a energické činnosti pronásledujících vojsk, při decentralizovaném vedení. Pronásledování má být vedeno s plným vypětím sil a maximálním využitím výzbroje a bojové techniky.

K tomu jsou v současné době vytvořeny potřebné podmínky, protože soudobá organizace a mechanizace vojsk zvyšuje možnost vedení energických úderů na nepřítel na široké frontě při zahájení pronásledování a vklínění se do jeho sestavy v nejkritičtější momentu, kdy probíhá formování proudů a přerušování dotyku s pronásledovanou stranou. K udržení vy-

sokého tempa pronásledování, obklíčení a likvidaci ustupujících uskupení může být velmi účinné použití vzdušných výsadků, protože ani nejpohyblivější pozemní svazek není s to v tak krátké době uskutečnit manévry do týlu ustupujících vojsk. Vysazení a bojová činnost výsadku v týlu umožňuje současně dezorganizovat ústup na široké frontě a do velké hloubky.

V souvislosti s vysokou motorizací a mechanizací je třeba počítat i s vyčleněním silných pohyblivých zajištění ze sestavy ustupujících vojsk. Polní řád armády Spojených států amerických zdůrazňuje, že plánovitý odchod hlavních sil zabezpečují krycí jednotky, které zpravidla vedou boj na zdrženou. Tyto jednotky mohou vést proti pronásledující straně silné údery s cílem zmařit organizované pronásledování a provádět při ústupu rychlý manévry silami a prostředky na ohrožené směry. Hlavní síly budou mít v tomto případě možnost odpoutat se od pronásledujících vojsk a přesunout se na nové čáry ve vlastním týlu.

Při oboustranné možnosti použití jaderných zbraní a stejné rychlosti pohybu pronásledujících a pronásledovaných vojsk je tedy nezbytné, aby pronásledující vojska dosahovala vyššího tempa útoku s cílem předejít ustupujícího nepřítele v ovládnutí výhodných čar, přetnout jeho ústupové cesty a údery do boku ohrozit jeho hlavní síly. V opačném případě získá nepřítel volnost jednání a pronásledování nedosáhne svého cíle.

Organizace pronásledování. V zámyslu pro pronásledování je zpravidla uvedeno, jakého nepřítele a v jaké posloupnosti je nutné zničit, dále směr hlavního úsilí, vyčleněné síly pro paralelní a frontální pronásledování a charakter jejich manévru. Je účelné stanovit hlubší bojové úkoly útvarům a jednotkám, než je tomu při plánování útoku na bránící se nepřítele.

U jednotek, zasazovaných z druhého sledu, se hlavní otázky při plánování pronásledování řeší předem. Jako příklad je možno uvést organizaci pronásledování německých fašistických vojsk při osvobození Krymu 51. armádou 4. ukrajinského frontu v dubnu 1944. Velitel armády ve svém rozhodnutí pro útočnou operaci předvídal rychlý přechod k pronásledování ustupujícího nepřítele silami nejpohyblivějšího manévrového uskupení po průlomu taktické hloubky obrany v hlavním směru. K tomu byla vytvořena rychlá skupina v sestavě 19. tankového sboru a 21. protitankové brigády. Byl jí stanoven úkol pronásledovat nepřítele ve směru DŽANKOJ. SIMFEROPOL. Ve stejné operaci byla podle rozhodnutí velitele armády

připravena k pronásledování 279. střelecká divize, tvořící druhý sled 10. střeleckého sboru.

Směr hlavního úsilí pronásledujících vojsk bude zpravidla pokračováním směru hlavního úderu dosavadní bojové činnosti, protože právě v tomto směru bývá zpravidla ve chvíli přechodu k pronásledování dosahováno největšího úspěchu. Zde se vytváří i hlavní uskupení útočících vojsk. V případě, že se na hlavním směru nepodařilo dosáhnout úspěchu, který by donutil bránící se vojska k ústupu, může být úsilí rychle přeneseno na jiný směr. Příkladem je bojová činnost 35. střelecké divize 31. armády v červnu 1944, když její hlavní síly po průlomu obrany nepřítele v prostoru východně ORSA vedly úporné boje s nepřítelem, který postupně odcházel na takticky výhodné čáry a 1162. střeleckému pluku se podařilo zlomit odpor 4. úderného praporu nepřítele a vyjít na paralelní ústupové cesty 286. zajišťovací divize německo-fašistické armády. Přenesení úsilí hlavními sil 35. střelecké divize na směr pronásledování 1162. střeleckého pluku přineslo dobré výsledky a umožnilo násilný přechod DNEPRU z chodu.

Členění vojsk při přechodu k pronásledování bude s největší pravděpodobností takové, jaké se vytvoří při zahájení útupu nepřítele. Může se měnit při dalším rozvíjení pronásledování, zvláště při proniknutí do boku a týlu ustupujících vojsk. Hlavní požadavky na členění vojsk zůstanou však v každém případě stálé. Je to zabezpečení účasti maximálního množství sil při rozdrčení nepřítele, provedení rozhodných úderů do boku a týlu hlavního uskupení, udržení vysokého tempa pronásledování a účinné velení. Kromě toho musí členění respektovat hlediska bezpečnosti před jadernými údery pronásledujících vojsk, možnost rychlého přechodu z pochodových proudů do předbojových a bojových sestav s cílem využít výsledků jaderných úderů, vedených péčí nadřízeného velitele a zabezpečit narůstání síly úderů.

Přechod k pronásledování a rozdrčení ustupujících vojsk zahajují útvary a jednotky prvního sledu poté, když bylo zjištěno zahájení útupu obránce. V tomto období je hlavním požadavkem zabránit odtržení pronásledovaných vojsk a neposkytnout jim tak možnost využít tohoto odtržení k vedení jaderných úderů na útočící vojska hlavně do jejich přechodu k pronásledování a tím vyloučit větší ztráty a nutnost vedení bojové činnosti v pásmech silného radioaktivního zamoření a v ohniscích požárů. Proto má prvo-

řadí význam včasné zjištění přípravy a zahájení ústupu bránících se vojsk, odhalení systému jaderných a klasických záterasů a zaujetí obranných čar ustupujícími vojsky, jakož i prostorů rozmístění záloh. Uvedené úkoly plní společným úsilím průzkum všeho druhu.

Průzkumné jednotky, které úspěšně pronikly na křídlech i do hloubky obrany, jsou s to odhalit přípravu vojsk k odpoutání a při přechodu k pronásledování zabezpečit nepřetržité sledování hlavních sil. Za výhodných podmínek se mohou nenadálými údery zmocňovat důležitých objektů, ničit je a narušovat velení v nepřátelském týlu. Při plnění úkolu průzkumu patří významné místo vzdušnému průzkumu, který je s to působit do velké hloubky.

Při zjištění přípravy bránících se vojsk k odchodu aktivují pronásledující útvary a jednotky svoji činnost. Rozhodnými ztečemi usilují o zmaření plánovitého odpoutání nepřítele a hlubokým a překvapivým vklíněním do jeho sestavy jej zbavují možnosti vést jaderný úder. V tomto období má velký význam uskutečnění jaderných úderů na vojska, která opustila svá postavení, ale neuspěla ustoupit do hloubky. Ničení ustupujících vojsk se může zúčastnit i letectvo, protože proudy, roztažené na komunikacích, jsou nejzranitelnějšími objekty pro údery ze vzduchu.

Pronásledování bude vedeno s největší pravděpodobností na směrech a bez přestávek. Hlavní úsilí bude účelné soustředit na těch směrech, kde bude dosaženo největšího úspěchu. Včasné obejití ustupujících vojsk a současná aktivní činnost na čáře dotyku umožní současně působit na celou hloubku jejich sestavy, držet je pod nepřetržitými údery, dokončit rozdrčení hlavních sil a zabránit spojení s přicházejícími zálohami a tím i stabilizaci situace.

V zahraničním vojenském tisku se zdůrazňuje, že budou-li nepřátelská vojska přinucena soustředit se před překážkami nebo výhodnou čarou, stanou se pravděpodobně výhodným cílem pro jaderné údery. Toho je možné dosáhnout záměrným ústupem zpravidla ve středu sestavy a udržováním operčních bodů na křídlech, aby se útočník dostal do palebné léčky. Mechanizované brigády se pro ničení pronásledujících vojsk jaderným úderem přiděluje na příklad sedm jaderných nábojů, každý o ekvivalentu 1 kt. Za výhodných povětrnostních podmínek se předvídá aktivace podzemních nebo pozemních jaderných výbušných záterasů s cílem způsobit vojskům ztráty a zdržet jejich postup na dlouhou dobu. Za této si-

tuace budou pronásledující vojska na směrech, kde se rýsuje vyvedení krycích jednotek, usilovat o okamžitý tlak na zadní voje s cílem zmařit jejich odpoutání od pronásledujících jednotek.

Nepřítel bude nejčastěji usilovat o vyvedení vojsk na obranné čáry, vytvořené v týlu za přirozenými překážkami udržení takticky důležitých objektů silami zadních vojsk na přístupech k těmto čarám. Pro pronásledující vojska bude proto výhodné předejít nepřítele v dosažení těchto objektů a čar, ovládnout a udržet je. Proto mohou být při pronásledování v rozsáhlé míře použity předem odřady a tam, kde jsou pro to podmínky, i vzdušné výsadky.

Do sestavy předem odřadů se v první řadě vyčleňují tankové jednotky, jimž patří při pronásledování vedoucí úloha. Vzdušné výsadky mohou být nevelké, avšak dostatečně vybavené protitankovými zbraněmi, aby byly s to odolávat ustupujícím tankovým jednotkám nepřítele.

Hlavní síly jsou vždy v pohotovosti k poskytnutí včasné pomoci předem odřadům a výsadbám a k převzetí úkolu ničení obklíčených uskupení. Ovládnutím důležitých objektů při jejich ničení mají organizaci obrany ustupujících vojsk a vytvoření nové fronty v hloubce pomoci přicházejících záloh.

Rychlejšímu rozdrčení ustupujících vojsk může napomáhat aktivní činnost letectva, které je s to samostatně vyhledávat proudy a vést údery jadernými i klasickými prostředky. Uskupení, napadená letectvem, budou donucena k tomu, aby snížila tempo ústupu. To vytvoří výhodné podmínky pro jejich zničení v kratších lhůtách.

Střídání pronásledujících vojsk může být nutné po utrpěných jaderných úderech, nebo z důvodu zvláště velkého opotřebení a únavy vojsk, zvláště řidičů. Střídání nebo zastavení jednotek prvního sledu z jiných důvodů se útočník snaží nepřipustit, aby tak nedal ustupujícímu nepříтели možnost odpoutat se.

Zasazení druhého sledu (záloh) nebo střídání jednotek prvního sledu je v důsledku snahy vyhnout se „zácpám“ a nahromadění vojsk nejpravděpodobnější na cestách, přílehlých k směřům, na kterých působí vojska prvního sledu. Je-li to v dané situaci nemožné, uvolňují vojska prvního sledu zaujaté komunikace na dobu průjezdu druhého sledu (záloh).

Hlavními objekty, proti kterým bude směřovat činnost pronásledujících vojsk, budou nepochoybě hlavní síly a zadní voje ustupujících vojsk. V soudobých podmín-

kách budou však muset bojovat i s jednotkami, které zůstaly v týlu vlastních vojsk. Aby nebylo sníženo tempo pronásledování, může být jejich ničení úkolem druhých sledů a záloh. Nebudou-li zálohy k dispozici, bude možné blokování nepřítele s následujícím zničením obklíčených vojsk přenést na uvolněné útvary a jednotky.

Ustupující nepřítel využije všech opatření k tomu, aby útočníka zdržel. Podle názorů amerického velení má velký význam průzkumně diverzní činnost v týlu útočníka. K vyřazení objektů jako jsou odpalovací zařízení raket, štáby, spojovací uzly a radiolokátory se podle amerického časopisu „Ordnance“ doporučuje provádět nálety. Na komunikacích se předpokládá především zřízení léček, které jsou účinné proti kolonám za pohybu nebo při krátkých zastávkách. Pro zřizování léček se doporučuje volit taková místa, kde jsou vozidla nucena snižovat rychlost nebo zastavit (prudká stoupání, zatáčky, úseky se špatným stavem vozovky atd.). Při takovém rázu bojové činnosti ustupujícího nepřítele budou pronásledující vojska usilo-

vat o vedení nepřetržitého průzkumu, přibližovat orgány velení a posilové prostředky k vojskům a spolehlivě je chránit. Útvary a jednotky povedou rovněž rozhodný boj s diverzními skupinami nepřítele.

Jsou-li v týlu operačně takticky výhodné čáry (zvláště ženiijně vybudované nebo na vodních překážkách), budou se ustupující uskupení nepřítele snažit zastavit na nich pronásledující vojska. Nelze vyloučit, že ustupujícím vojskům se podaří přejít na těchto čarách do obrany. Není-li možné obejít zaujatých postavení, zeútočí na ně předem nastavené odřady a jednotky z chodu, aby hlavní síly mohly rozvinout pronásledování tam, kde se rysuje možnost úspěchu při překonávání spěšně zaujaté obrany.

Při pronásledování musí velitelé a štáby všech stupňů neustále znát situaci nepřítele a vlastních vojsk, včas reagovat na její změny, upřesňovat úkoly vojsk, podporovat jejich bojovou činnost palbou, starat se o ochranu křídel a pevně veleť. Bez toho nelze dosáhnout vítězství v této konečné etapě bojové činnosti.